

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

מחבר הפיוט הוא המקובל רבי שמעון לביא, מחבר הספר 'כתם פז', ושמו חתום בראשי הבתים, אחר התיבות 'בר יוחאי': שמן, מושב, עצי, ולשדה, נאזרת, למקום, בקודש, יוד, אור. מבנה הפיוט: פזמון ועשרה בתים. כל אחד מהבתים בן ארבע צלעות, שלוש הראשונות מתחרזות ביניהן והרביעית מתחרזת עם הפזמון. משקל הפיוט: בכל צלע תשע תנועות.

הפיוט נדפס לראשונה בספר היכל ה' בשנת ה'ש"ס בערך, וכיון שהפיוט נסדר כנגד עשר ספירות^א, נכתב שם על כל בית כנגד איזה ספירה הוא מכוון^ב.

הפיוט התפשט מארץ ישראל, בה היו נוהגים לאומרו על קברו של רשב"י בכל קבלת שבת, ובעדות הספרדים גם בכל ליל שבת בבתי הכנסת, אל ארצות הגולה, על מנת להיאמר כחלק מקבלת שבת^ג.

מקורות וצינונים

ושבת בסדר קבלת שבת על קברו של רשב"י ז"ל וז"ע וכ"י, כי לו נאה להודות בהלל ושבח לפני מי שאמר נעשה אדם בעבורו, שזכה וזיכה את הרבים. ושמעתי מא"מ עט"ר ז"ל, וגם מחכמים גדולים אנשי השם שבאו מארץ הקדושה, [כין כל מי שהאיר ה' רוחו עליו אף בחול], והוא מארי קבלה, ינגן פזמון זה, והוא סגולה נפלאה להארת הנשמה, כי האותיות מחכימות, והוא מיוסד ומסודר דרך המעלות, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, מלמטה למעלה עד לראש כל הכתרים. על פי האמור שם נאמר הפיוט בסיום סדר קבלת שבת. ביוסף אומץ (סי' תקפח-ט) כתב שסדר קבלת שבת שהונהג אז בקהילתו, הוא מנהג טוב, ובהמשך כתב, 'השיר שמוזכר בו בר יוחאי, אינני אומר לרוב עומקו

א. כמו שכתב הרה"ק רבי נפתלי כץ בסידורו בית רחל, וכן כתב בתיקוני שבת, ששיר זה מיוסד ומסודר דרך המעלות, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, מלמטה למעלה עד לראש כל הכתרים. ב. בשנת תש"ב הוציא לאור רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות את הספר 'שיר בר יוחאי', ובו ביאור ארוך על שיר זה, חלק ניכר מהדברים שהובאו בביאורו, הובאו להלן בהערות בשם 'ביאור ריאז"מ'. בהערות שבסופי הבתים מובא פירוש הפיוט על דרך הסוד ובאותיות מודגשות. אף פירוש זה מבוסס על פי הספר הנ"ל, וראה שם את מקורות הדברים. ג. בתיקוני שבת כתב, 'מצאתי באמתחות כתבי הרב אבי מורי עט"ר ז"ל, שהובא לו פזמון נאה מארץ ישראל, שמשוררים בכל ערב שבת

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

בַּר יוֹחָאֵי נְמַשְׁחַתָּ אֲשֶׁרֶיךָ. שְׁמֹן
שִׁשׁוֹן מִחֲבֵרֶיךָ:

בַּר יוֹחָאֵי שְׁמֹן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ.
נְמַשְׁחַתָּ מְמִדַת הַקֹּדֶשׁ. נְשֹׂאתָ
צִיץ נֹזֵר הַקֹּדֶשׁ. חֲבוּשׁ עַל רֵאשֶׁךָ
פְּאֲרֶךְ: בַּר יוֹחָאֵי

בַּר יוֹחָאֵי מוֹשֵׁב טוֹב יִשְׁבֶּתָּ. יוֹם
נִסְתָּ יוֹם אֲשֶׁר בְּרַחַתָּ. בְּמַעְרוֹת

רבי שמעון בר יוחאי, נְמַשְׁחַתָּ
אֲשֶׁרֶיךָ שְׁמֹן שִׁשׁוֹן מִחֲבֵרֶיךָ -
אשריך שנמשחת לגדולה, בשמן
המשמח, ודבר זה הוא ששון
לחבריך, שהכל שמחו בגדולתך.

רבי שמעון בר יוחאי, לדרגת
כהן גדול המשוח בשמן מְשַׁחַת
קֹדֶשׁ - בשמן המשחה, נְמַשְׁחַתָּ
מְמִדַת הַקֹּדֶשׁ - מכח ספר הזוהר
שנכתב ברוח הקודש, נדמית לכהן
גדול ונְשֹׂאתָ את הצִיץ שהוא נֹזֵר
[-כתר] הַקֹּדֶשׁ, ונתגדלת כמלך
שחבוש על ראשך פְּאֲרֶךְ, ואף על
ראשך שורה השכינה.

רבי שמעון בר יוחאי, במושב טוב יִשְׁבֶּתָּ - ישיבתך במערה היתה בעסק התורה
הנקראת 'טוב', והיה זה ביום אשר נִסְתָּ [לבית המדרש] מהאויבים שרצו להורגך, ביום
אֲשֶׁר בְּרַחַתָּ מהם [למערה] א, בְּמַעְרוֹת

מקורות וצינונים

ותתאין מזדעזין מניה, וכך העיד אליהו הנביא (תיקוני' תי
כב סג). וכן בציץ כתוב (שמות כח לה) 'והיה על מצחו
תמיד לרצון להם לפני ה', וכן הגין הרשב"י בקדושתו
על דורו (ראה סוכה מה:), ואמר שיכול לפטור את כל
העולם מן הדין. י. בזוהר (ח"ג עט:) איתא 'מלכך דא
רשב"י'. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'מלכות'
שהיא השכינה הקדושה, וזהו 'נמשחת ממדת הקודש'
שהמלכות מקבלת מבחינת חכמה ובינה הנקראים קודש.
'נשאת ציץ נזר הקודש' שהמלכות נושא ציץ הקודש
הרומוז ליסוד. 'חבוש על ראשך' שהוא עטרת המלכות,
'פארך' מרמוז על תפילין שהן תכשיטי המלכות.
יא. בביאור ריאז"מ מבאר את כפל הלשון 'יום נסת יום
אשר ברחת', שעל פי פשוטו לשון ניסה הוא למקום קרוב
ולשון בריחה הוא למקום רחוק (כמובא בערכי הכינויים), וזהו
'יום נסת' למקום קרוב שהוא בית המדרש שם שהה
מתחילה, 'יום אשר ברחת' למקום רחוק היא המערה בה

בקבלה. ד. שאין צורך משיחה לכהנים ומלכים אלא
לגדולה (ראה רש"י שמות ל כט, ובתהלים מה ח). ה. והיינו
שיש לפרש 'ששון' הן על שלפניו, 'שמן ששון', והן על
שלאחריו, 'ששון מחבריך'. ו. על פי תהלים (מה ח)
'על כך משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחבריך', וראה
רש"י ומצודת דוד ומלבי"ם שם. וריאז"מ ציין לבראשית
רבה (לט ו) שם מבואר שהפסוק האמור עוסק בקבלת
נבואה. והוסיף שבזוהר (ח"ב לו:) קרא רשב"י פסוק זה
על משה רבנו, וכיון שרשב"י הוא ניצוץ ממשה רבינו על
כן קרא עליו הפייטן פסוק זה עצמו. ז. על פי שמות
(ל כה) זעשית אותו שמן משחת קודש'. ח. כיון שנקט
שמן, על כן נקט 'מדת הקודש', כלי המידה של השמן.
ט. על פי שמות (לט ל) זיעשו את ציץ נזר הקדש זהב
טהור. וריאז"מ ביאר שענין הציץ מבואר בזוהר (ח"ב
ריח:) שמי שהסתכל בציץ נפל עליו פחד. וכך פחדו
מקדושת רשב"י כמבואר בזוהר (ח"ב קנד:) שעלאין

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

צוּרִים שְׁעֻמְדָתָּ. שֵׁם קְנִיַת הוֹדֵךְ
וְהֶדְרֵךְ: בר יוחאי

שבצוּרִים יב [-שבסלעים] שְׁעֻמְדָתָּ
[-ששהית] י, שֵׁם קְנִיַת וזכית את
הוֹדֵךְ וְהֶדְרֵךְ י - השגותיך
ומדרגותיך ט.

בַּר יוֹחָאי עֲצֵי שְׁטִים עוֹמְדִים. לְמוֹדֵי
יְהוָה הֵם לּוֹמְדִים. אוֹר מְפָלָא

רבי שמעון בַּר יוֹחָאי, העמדת
תלמידים שהם כְּעֵצֵי שְׁטִים
עוֹמְדִים ט - עצי ארזים זקופים,
שעליהם נאמר 'וכל בניך למוֹדֵי יְהוָה' ובהם הם לּוֹמְדִים י, באור מְפָלָא

מקורות וצינונים

חרבך על ירך גבור הודך והדרך. ובשבת (סג). אמרו על פסוק זה שהכוונה לדברי תורה. טו. כמבואר בשבת (לג): שרבי שמעון בר יוחאי נתעלה בתורה בשנים אלו, שקודם לכן כאשר היה מקשה קושיא היה רבי פנחס בן יאיר מתרצה לו בשנים עשר אופנים, ואילו עתה כאשר היה רבי פנחס בן יאיר מקשה קושיא היה רבי שמעון בר יוחאי מתרצה לו בעשרים וארבעה אופנים. ויש שפרשו שכוונת הפייטן שקנה שם תורת הנגלה והנסתר, כי 'הדר' הוא היופי החיצוני, ו'הוד' הוא יופי הפנימי (ראה מלבי"ם תהלים קד א). ובביאור ריאז"מ כתב שמשה רבינו זכה לקרני הוד מן המערה (ראה שמו"ר מז ו), ורשב"י גם כן קרן עור פניו (סנהדרין לא:), ורשב"י שהיה ניצוץ נשמת משה רבינו העיד בעצמו שזכה להשיג ידיעת קירון הפנים מה שלא השיג משה בקרני הוד (ראה זוהר ח"ג קלב:). עוד פירש על פי המובא במדרש (שהש"ר ד ג) שמשה היה הודו והדרו של ישראל, ועל רשב"י שהוא ניצוץ נשמת משה, אמר הפייטן כי ניצוץ נשמתך הודך והדרך. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'יסוד', וזהו ענין 'מושב טוב' שטוב הוא כינוי לבחינת יסוד צדיק, כמו שאמרו חז"ל (יומא לח: חגיגה יב, אין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיה ג י) 'אמרו צדיק כי טוב', וכך משה רבינו נקרא טוב (סוטה יב,). וכן רשב"י איהו דיוקנא דטוב דלעילא (תיקו"ז תי' ל עד). וכן ענין 'הודך והדרך', הוא בחינת יסוד (זוה"ק ח"ב קפז:). טז. על פי שמות (כו טו) 'ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים'. יז. כמבואר בזוהר (ח"ב קסט:). שאמר רשב"י לתלמידיו שעליהם נאמר (ישעיה נד יג) 'וכל בניך למוֹדֵי ה''. ובביאור ריאז"מ פירש שלימד לתלמידיו כי 'עצי שטים עומדים' שסודות התורה קיימים לעולם, 'למוֹדֵי ה' הם

שהה שלוש עשרה שנה. עוד כתב שיום נסת' הכוונה למנוסת משה מפני פרעה [נראה שם שמביא כמה עניינים מקבילים בין מנוסת משה מפרעה לבריחת רשב"י מהרומיים], 'יום אשר ברכת' הכוונה לבריחת רשב"י ממלכות רומי, וכיון שרשב"י הוא בחינת ניצוץ נשמת משה רבינו, הוא בעצמו אשר נס וברח פעמיים. יב. יש גורסים 'במערת צורים', שהלא לא היו אלא במערה אחת. ובביאור ריאז"מ האריך בזה שטוב יותר לגרוס 'במערות צורים', שכן הוא לשון הכתוב בישעיה (ב יט) 'זבאו במערות צורים'. וכתב לפרש שעל ידי שיצא וחזר למערה בשנת הי"ג נחשבת לשתי מערות. ועל פי דרכו ביאר שהכוונה גם על המערה שעמד בה משה רבינו [ראה שמות (לג כב, ובתרגום שם), ומגילה (ט:), וברש"י ורד"ק במלכים (א' יט ט)]. וכיון שרשב"י היה ניצוץ נשמת משה רבינו, הוא בעצמו אשר עמד במערות פעמיים. יג. סיפור המעשה נמצא בשבת (לג:). כי רבי שמעון בר יוחאי ישב עם חבריו והשמיע בנוכחותם דברים בגנות המלכות, וכשהגיעו הדברים אל אנשי מלכות רומי, פסקו להרוג את רשב"י. מיד ברחו רשב"י ובנו רבי אלעזר, ונחבאו בבית המדרש, לשם הביאו להם נשותיהן לאכול ולשתות, וכאשר חזקה הגזירה חשש רבי שמעון שמא יצערו את הנשים ויגלו את מקום המחבוא, ולפיכך ברחו ונחבאו במערה. נעשה נס ונבראו להם עץ חרובים ומעיין מים, ומהם אכלו ושתו. נאמר שם ששהו במקום שנים עשרה שנה. אחר שנים עשרה שנה, עמד אליהו הנביא על פתח המערה ואמר, מי יודיע לבר יוחאי שמת הקיסר ובטלה הגזירה. מיד יצאו מן המערה, ומשום מעשה שהיה שבו אליה לשנה נוספת. יד. על פי תהלים (מה ד) 'חגור

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

אור היקוד הם יוקדים. הלא המה

יורוך מורך: בר יוחאי

בר יוחאי ולשדה תפוחים. עלית

ללקוט בו מרקחים. סוד תורה

בציצים ופרחים. נעשה אדם נאמר

בעבורך: בר יוחאי

אדם נאמר על ידי הקב"ה למלאכים (בראשית א כו), בעבורך - בכדי לברוא אדם כמוך כה.

מקורות וצינונים

פרשת תולדות (כו ז). **כב.** יש גורסים יעלית. **כג.** יש גורסים 'בציצים'. **כד.** נעל פי שבת (קמה:) שעושין ציצית ופרחים לתורה]. כמובא בזוהר (ח"ג קסב:) כי רשב"י היה בחייו עם חבריא קדישא דיליה בגן עדן העליון, ושמעו שם חידושי תורה וסודות התורה. **כה.** בביאור ריאז"מ התקשה מהיכן למד הפייטן כי בריאת האדם היתה בשביל רשב"י, וכתב לבאר בכמה דרכים, ובפשוטו על פי מאמר חז"ל (ב"ר ח ד) שהקב"ה נמלך במלאכי השרת ואמר להן נעשה אדם, אמרו לו מה טיבן, אמר להן צדיקים עומדים ממנו, ובוודאי גילה הקב"ה למלאכים שעתיד רשב"י לצאת ממנו, וכן על פי מאמר חז"ל (ב"ר ח ז) שנמלך הקב"ה בנפשותן של צדיקים, ובוודאי אף רשב"י היה אחד מן הנפשות שהקב"ה עבר לפניו ונמלך עמו בינעשה אדם. ויש שפרשו שכיון שתכלית הבריאה היא על ידי לימוד התורה הקדושה ובפרט בלימוד סודותיה, ורשב"י הוא שגילה את סוד הנסתר להשלים תכלית הבריאה, על כן נעשה אדם נאמר בעבורו. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'תפארת', והוא הנקרא 'שדה תפוחים' כמו שביאר המחבר בספרו כתם פז (פ' תולדות). וזהו שאמר 'ללקוט בו מרקחים', שאמרו בזוהר (ח"ג רט.) על הפסוק (שה"ש ה יג) 'מגדלות מרקחים', שעל זה נאמר (שם ג ו) 'מכל אבקת רוכל', ובמקום אחר (ח"א קעו:) אמרו, 'מכל אבקת רוכל' זה יעקב שהוא מדת תפארת שכלול בו

ואור היקוד [-אורות מתנוצצים] הם יוקדים - בוערים הלומדים את סודות התורה, הלא המה יורוך"י מורך - הרי המה תלמידך"י.

רבי שמעון בר יוחאי, ולשדה תפוחים - לגן עדן הנקרא שדה תפוחים"י, עלית"י - זכית לעלות בחיים בכדי ללקוט בו מרקחים - דברים נעימים כבשמים, והם סוד תורה, המתחדשים ומעטרים את התורה בציצים"י ופרחים"י. נעשה

לומדים סדר העולמות וההיכלות, וכך כתוב בזוהר (ח"ב קלט.) יעצי שיטים אלין אינון רזין קדישין דאינון לוחי משכנא. ובסוכה (מה:) נאמר שעצי השיטים עומדים לעולם. עיי"ש עוד. **יח.** על פי איוב (ח י) הלא הם יורוך. **יט.** שנתקיים על ידם מאמר חז"ל (מכות י) הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם, והם מקיימים את הכתוב (דברים יז י) ושמרת לעשות את אשר יורוך. ויש שפרשו שהכוונה למשה רבינו ע"ה ואלוהי הנביא זל"ט שהם מוריו של רשב"י. והריאז"מ ביאר בכמה דרכים על דרך הסוד, וכתב שמרמו גם על מה שהובא בשם האריז"ל שלעתיד יפסקו ההלכה כרשב"י, וזהו הלא המה יורוך מורוך. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירות 'נצח והוד' [תריץ פלגי דגופא], וזהו ענין 'עצי שיטים עומדים' שהם נצח והוד שהם עומדים ומקיימים ומעמידים את המשכן (קהלת יעקב ערך עז). 'לימודי ה' נקראים נצח והוד שמהם נמשכת הנבואה היוצאת מתפארת (זוהר ח"ב קע.). 'אור היקוד הם יוקדים' ראשי תיבות אה"ה, שהוא כינוי לבחינת בינה, ונצח והוד הנקראים נביאים נעשו מבחינת בינה (תיקו"ז תי" כא מט. עין חיים שער כט פ"א). 'הלא המה יורוך מורוך' רומז למצוות דרבנן הנמשכות מנצח והוד. **כ.** יש גורסים 'באת לשדה', אלא שאין זה מתאים לסימן שבראשי הבתים. **כא.** בזוהר (ח"ג פד.) כתב, אנתא דעדן דאיהו שדה תפוחין קדישין. וראה ברש"י

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

רבי שמעון בר יוחאי,
כשישבת עם חבריך, שם
נאזרת [-חגרת עצמך] בגבורה כי
לגלות גנות מלכות רומי
הרשעה כי, ובמלחמת אש דת
השערה כיט - ופתחת במלחמה
למען התורה שניתנה באש, בלי
פחד כלוחם בשער שונאיו, ובזה
חרב הוצאת מתערה לא
[-מנרתיקה], שלפת אותה נגד
צורריך שרצו להורגך לב.

בר יוחאי נאזרת בגבורה.
ובמלחמת אש דת השערה.
וחרב הוצאת מתערה. שלפת נגד
צורריך:
בר יוחאי

בר יוחאי למקום אבני שיש.
הגעת ופני אריה ליש. גם
גלת כותרת על עיש.

רבי שמעון בר יוחאי, למקום

אור העליון הנקרא אבני שיש, הגעת להבין את סודם לי, וגם פני אריה ליש שבכסא
הכבוד לה השגת לי, גם גלת כותרת על עיש - גם השגת את סודות המזלות והכוכבים,

מקורות וצינונים

המשך החרוז מדבר מענין הגבורה. לג. ראה חגיגה
(יד:) כי ארבעה נכנסו לפרדס, בן עזאי בן זומא אחר
ורבי עקיבא, ורק רבי עקיבא נכנס ויצא בשלום. ונאמר
שם כי אמר להם רבי עקיבא, כשאתם מגיעים למקום
אבני שיש טהור הזהרו שלא תאמרו מים מים וכו',
עיי"ש. לד. כאמור בזוהר (ח"א כו. ובתיקונים פ.) שהסבא
גילה לרשב"י את סוד אבני שיש, וכן הרעיא מהימנא
(זוהר ח"ג רמו: רנח:) ואליהו הנביא (תיקונים ת"ה כ.) גילו
לרשב"י הסוד של אבני שיש טהור. לה. ראה חגיגה
(יג:) שבכסא הכבוד ארבעה פנים, פני אדם, פני נשר,
פני אריה, פני שור [או כרוב, עיי"ש]. ובסנהדרין (צה.)
מובא כי ליש הוא אחד מששה שמות שיש לארי,
ורבינו סעדיה גאון כתב (איוב ד יא) כי ליש הוא החזק
שבאריות. ויש שפרשו שכוונת הפייטן לשבח את רשב"י
שפניו כפני אריה, וכאשר דימו בגמרא (ב"מ פד:) את
רשב"י לאריה. לו. ויש שפרשו שכאילו אמר למקום
אבני שיש ופני אריה ליש הגעת. לז. כוכב מוכוכבי
השמים, ראה איוב (לה לב), וברש"י שם כתב שהוא כוכב
גדול שבכימה [צורה אחת במזל טלה] והרבה כוכבים
קבועים בו. ובביאור ריאז"מ כתב שהמשיך לעולם את
מדת החסד, כי מובא בברכות (נט.) שעל ידי כוכבי עיש
סתם הקב"ה את ארובות השמים בעת המבול, והלא

חסדים וגבורות. כו. ראה לעיל בהערה שהובא המעשה
מהגמרא בשבת (לג.). כז. על פי תהלים (סה ז) 'מכין
הרים בכחו נאזר בגבורה'. כח. כמבואר בגמרא שבת
(לג:) עיי"ש ובביאור ריאז"מ הוסיף שיש בכך רמז
שרשב"י אזר כח הגבורה לגזור להוריד גשמים, כמסופר
בזוהר (ח"ג נט:) שהיה צריך העולם למטר והלכו לרשב"י
ונענו תיכף על ידו, והגשמים נקראים גבורות (תענית ב.),
ועל כן אמר שנאזר בגבורה. כט. על פי ישעיה (כח
ו) 'ולגבורה משיבי מלחמה שערה', והכוונה שמשיבים
מלחמה אל שער העיר. ובגמרא (סנהדרין קיא:) אמרו,
'משיבי מלחמה' זו שנושא ונותן במלחמה של תורה,
'שערה' אלו שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובתי
מדרשות. והריאז"מ כתב שהוא מלשון הכתוב (דברים כב
טו) 'זקני העיר השערה' ותרגומו 'תרע בית דינא', והכוונה
הוא על ישיבת רבותינו בכרם ביבנה. ויש גורסים
'הסערה'. ל. עליה נאמר (דברים לג ב) 'מימינו אש דת
למו', ותרגומו 'אשתא דאורייתא'. לא. על פי יחזקאל
(כא ח). לב. ובביאור ריאז"מ ביאר שעל ידי לימוד
סודות התורה נלחם עם חרב דקדושה נגד צוררי
הקדושה שהם המקטרגים העליונים והתחתונים. ועל דרך
הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'גבורה', וזהו 'נאזרת בגבורה'
כי מצד מדת הגבורה נאזר לגנות הרומיים הרשעים, וכן

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

תְּשׁוּרֵי־לֵחַ - הטבת לראות ולהשיג,
וְמִי יְשׁוּרֵךְ - ומי יוכל לראות
וּלְהַשִּׁיג כְּמוֹךְ לֵט.

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

רבי שמעון בר יוחאי, זכית
להבין בְּקִדְשׁ הַקְּדָשִׁים, כלומר
בענייני מלך העולם, והוא קו יְרוֹק
שְׂמֻקִּיף אֶת הָעוֹלָם וּמְחַדֵּשׁ
הַקְּדָשִׁים - מתחדש כל יום, וכן
השגת שְׁבַע שַׁבָּתוֹת שֶׁהֵם מ"ט
יום, כלומר ארבעים ותשע שערי
בינה הנקראת סוֹד חֲמִשִּׁים - שיש
בה חמישים שערים מא. קְשָׁרֶת

קְשָׁרֵי שִׁי"ן קְשָׁרֵיךְ - קשרת לראשך השגות אלו כקשר תפילין שאות שי"ן חקוק עליו מב.

רבי שמעון בר יוחאי, את האות יו"ד המורה על חֲכָמָה שהיא בשם הו"ו"ה האות
הַקְּדוּמָה [-הראשונה], הַשְּׂקָפָה לְכַבּוּדָהּ פְּנִימָהּ - הבנת אותה לעומקה, והשגת

מקורות וציונים

(ספר הליקוטים פ' ואתחנן) מובא שקודם חטא העגל היה משה בתכלית השלימות והיה משיג את שער החמישים. **מב.** יש שפרשו שאות שי"ן יש לה שלשה ראשים, והם כנגד הקב"ה והתורה וישראל, שחיברם רשב"י יחד. וענין התפילין רומז לשלשתם, שי"ן ראשי תיבות שים י"י ניקרא, כנגד הקב"ה, ילמען תהיה תורת ה' בפיק', כנגד התורה, וקשרתם אותם לאות, כנגד ישראל. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'בינה', וזהו 'בקודש הקדשים' שהוא בחינת בינה (זוהר ח"ב רלח:), וגם נקראת 'קו ירוק' שמקיף את העולם (תיקו"ז הקדמה י), והחכמה מחדשת את הבינה תמיד (עי' עץ חיים שט"ל פ"י) וזהו 'מחדש חדשים'. 'שבע שבתות סוד חמישים' היא בחינת בינה שיש בה חמישים שערים [והוא כלול מז' ספירות, שכל ספירה הוא בחינת שבת אחת], ועל ידי הבינה שהיא סוד שי"ן של תפילין (תקו"ז תי"י כו.) 'קשרת קשרי שי"ן קשריך', שנאמר בהם 'כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ועל כן יראו מרשב"י שהיתה התקשרות נשמתו בבינה. **מג.** יש גורסים ל'כבודו. אך יש שכתבו שגירסא זו טעות היא. **מד.** על פי תהלים (מה יד).

רשב"י הגין על דורו עד שאמרו (זוהר ח"ג טו.) שלא נראה הקשת בימיו, וזהו שהמשיך הגולת כותרת שהוא חוט החסד [ראה בהערה להלן] על כוכב עיש. **לח.** יש גורסים 'תשור'. ובביאור ריאז"מ גרס 'תשור' מלשון חומה, כמו 'צעדה עלי שור' (בראשית מט כב), כלומר כשהים רואה את חוט החסד, נעשה כחומה ואינו עובר גבולו. וראה בהערה ליעל שרשב"י המשיך את חוט החסד לעולם. **לט.** ובביאור ריאז"מ פירש, ומי רואה ומשיג אותך, והוא מלשון הפסוק (איוב לד כט) 'יִסְתַּר פָּנָיו וְיִשׁוּרְנוּ'. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד ספירת 'חסד', וזהו ענין 'ופני אריה ליש' ככתוב (יחזקאל א י) 'ופני אריה אל הימין', שהאריה הוא בצד הימין שהוא בחינת חסד. 'גם גולת כותרת' הוא מדת החסד שהמשיך 'על עיש' שלא יביא מבול לעולם. והחסד מקבל תשורה מהבינה [שהיא בחינת מ"י שיש בה נ' שערים], וזהו ו'מ'י' דהיינו הבינה הוא ישורך. **מ.** כמו שאמרו בחגיגה (יב.), על 'תהו' (בראשית א ב) שהוא קו ירוק המקיף את כל העולם כולו שממנו יצא חושך. **מא.** ושער החמישים נעלם אפילו ממושה רבינו, ככתוב (תהלים ח ו) 'ותחסרהו מעט מאלהים', ובכתבי האריז"ל

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

עֲשֵׂים וְשִׁתִּים נְתִיבוֹת רֵאשִׁית
תְּרוּמָה. אֶת כְּרוֹב מְמִשָּׁה זֵיו
אוֹרָךְ:

בַּר יוֹחָאי אוֹר מְפֹלָא רוֹם
מְעֵלָה. יִרְאֵת מְלַהֲבִיט בִּי
רַב לָהּ. תַּעֲלוּמָה וְאִין קוֹרָא לָהּ.

את שלשים ושתים נתיבות
[-שבילין] החכמה בפנימיות
התורה הנקראת ראשיתמה
ותרומהמי, את [-אתה] כְּרוֹב
מְמִשָּׁה מִי - רב מעלה גדול
בחשיבות, המגן עלינו בזיו
אוֹרָךְ מִי, היא תורתך המאירה מִי.

רבי שמעון בַּר יוֹחָאי, אוֹר
תורתך מְפֹלָא ומכוסה, מגיע
לבחינת הכתר שהוא רוֹם מְעֵלָה
פחדת להתבונן באור זה שהוא רב
מאודי, תַּעֲלוּמָה היא האור הזה, שנעלם מהשגה, וְאִין קוֹרָא לָהּ - ועל כן קוראים לה
בשם יַעֲנִי נֵא,

מקורות וצייונים

מה. כ"ב אותיות התורה עם עשרה מאמרות נכללים בל"ב נתיבות החכמה (זוהר ח"ג רצ.), וחכמה נקראת ראשית ככתוב (תהלים קיא י) 'ראשית חכמה' (זוהר ח"א ל: ח"ב קכא:), וגם התורה שהיא בחינת חכמה נקראת ראשית כמו שאמרו חז"ל (ב"ר א א) אין ראשית אלא תורה דכתיב (משלי ח כב) 'ה' קנני ראשית דרכי' (ביאורי ריאז"מ). **מו.** התורה נקראת תרומה [אותיות תורה מ] שהוא תורה שניתנה במו' יום (זוהר ח"ג קט. רעב.). ובביאורי ריאז"מ כתב שהכוונה כאן לשבח את תורתו של רשב"י, כמובא בגמרא (גיטין סז.) שאמר רשב"י 'בני מידותי [למדו תורת]. רש"י, שמידותי תרומות מתרומות של רבי עקיבא' בחרתים ותרומות מתוך עקרי משניותיו של רבי עקיבא. רש"י, ועל כן תורת רשב"י נקראת תרומה. **מז.** על פי יחזקאל (כח יד) 'את כרוב ממשח הסוכך, ופירש"י, כלומר העוף הגדול הסוכך בכנפיו סכך רב כלומר מושל ממשל רב, 'ממשח' לשון גודל, כמו 'אנשי מדות' (במדבר יג לב) דמתרגמינן גברי דמשחן. וברד"ק (יחזקאל שם) כתב שדימה אותו לכרוב לרוב מעלתו. **מח.** יש גורסים 'דורך' ויש גורסים 'הודך'. **מט.** וזה היה ענין הכרובים שהיו מגינים ומשפיעים לישראל. וראה בביאור ריאז"מ שהארץ לבאר בכמה אופנים אודות דמיון רשב"י לכרוב, ובפשוטו רשב"י היה הכרוב הגדול מקור

אור החכמה והשפיע לכל תלמידיו ולאנשי דורו ממשח זיו אור חכמתו. ועל דרך הסוד, חרוז זה נגד בחינת 'חכמה', וזהו 'יוד חכמה קדומה' שרשב"י השיג הסוד של 'יוד' בחכמה, וכן גילה את סוד ה'יוד' (זוהר ח"ג צא:). והחכמה נקראת 'קדומה' בהיותה מתקרבת אל הכתר, והוא קדם לגילוי האצילות. 'השקפת לכבודה פנימה', כבוד הוא כינוי לחכמה ככתוב (משלי ג לה) 'כבוד חכמים ינחלו', והטעם שנקראת כן על שם ל"ב נתיבות שבה שהן בגימטריא 'כבוד' (זוהר ח"ב קנו: ובמקדש מלך שם), ובוהר (ח"ג קמה.) הובא שאמר אליהו הנביא על הפסוק (ישעיה נח יג) 'לקדוש ה' זה מכובד' דא רשב"י, דאקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי. 'השקפת לכבודה' של המלכות שהיא 'פנימה' ותלויה בחכמה, שהמלכות נקרא חכמה תתאה שהיא ברתיה דחכמה עילאה. **נ.** בביאור ריאז"מ כתב שכל מי שמגיע למדרגת כתר עליון מרוב מעלתו הוא ירא מלהביט שם, כאמור בתיקוני זוהר (הקדמה ז) אודות יחזקאל, וכן אמר רשב"י על עצמו באדרא זוטא (זוהר ח"ג רצה:). **נא.** כמבואר בזוהר (ח"א ל ח"ב פג. צ.). ובשערי אורה (שער י) כתב שספירה זו נקראת בתורה בלשון אין, לפי רוב התעלמות ספירת הכתר והיותה נסתרת מכל הנבראים, ואין מי שיוכל להתבונן בה זולתי לשמע און.

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

נְמַתָּ עַיִן לֹא תִשׁוּרְךָ: בַּר יוֹחָאֵי

בַּר יוֹחָאֵי אֲשֶׁרִי יוֹלְדֶתְךָ. אֲשֶׁרִי

הָעַם הֵם לוֹמְדֶךָ. וְאֲשֶׁרִי

הָעוֹמְדִים עַל סוּדְךָ. לְבוֹשֵׁי חֲשָׁן

תְּמִיךָ וְאוֹרְךָ: בַּר יוֹחָאֵי

נְמַתָּ - עליה אמר הכתוב (ישעיה סג ד), עַיִן לֹא תִשׁוּרְךָ - 'עין לא ראתה אלהים זולתך', כי אין מי ששיגנהיב.

רבי שמעון בַּר יוֹחָאֵי, אֲשֶׁרִי אמך יוֹלְדֶתְךָ, אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁהֵם לוֹמְדֶךָ - לומדי תורתך, וְאֲשֶׁרִי הָעוֹמְדִים עַל סוּדְךָ - המשיגים את סודותיך, שבהם הם

כְּלוֹבוֹשֵׁי חֲשָׁן תְּמִיךָ וְאוֹרְךָ - [האורים והתומים], שסודות אלו מדריכים אותם באשר ילכו כעצת האורים והתומים.

מקורות וצינונים

ופירש"י, כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כרבי שמעון. נד. כתב ריאז"מ שרק ברשב"י מצינו שביקש שילמדו את מאמריו ותורתו, כמו שאמר (גיטין סו.) 'בני שנו מידותי', ופירש רש"י 'לימדו תורתך', וראה שם עוד. נה. בביאור ריאז"מ כתב שקודם לכן שיבח את לומדי תורתו הנגלית של רשב"י, וגם את אלו הלומדים בפשטות מאמרי רשב"י בזהר ובתיקונים ואינם משיגים את סודותיו [ולכן נקראו 'עם' שהיא מדרגה פחותה], ואחר כך משבח את אלו העומדים על סודות התורה שגילה רשב"י וזוכים להבינם, ואומר 'ואשרי שהם מאושרים ביותר. עוד פירש שהכוונה על חברייה דרשב"י, שהיה כח בידם לעמוד בהיכל המלך רשב"י ולקבל סודות התורה מפיו. נו. יש גורסים 'לובש'י. נז. על פי דברים (לג ח). נח. בביאור ריאז"מ הביא מהרמב"ן ז"ל וראשונים נוספים שהאורים ותומים הם שמות שירדו מן השמים לבין כפלי החושן, ורשב"י גילה את סודות השמות הקדושים, והיתה בו מעלת הכהן גדול המדבר על פי האורים ותומים שהוא ענין הנבואה ורוח הקודש.

נב. ועל דרך הסוד, חרוז זה הוא נגד בחינת 'כתר', וזהו 'אור מופלא' שהכתר נקרא מופלא ומכוסה (זוהר ח"ב קיט: ח"ג רמג), ובתיקוני זוהר (תי' כב סח:) אמרו שעל כך נאמר (חגיגה יג.) 'במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור'. ומשה רבינו זכה להיות מוכתר בכתר עלאה, וכן רשב"י שהוא בחינת ניצוץ משה. 'רום מעלה' הוא ספירת הכתר שהיא רום המעלות מכל המדריגות, ותורתו של רשב"י מגעת עד בחינת עתיק יומין שהיא מדת הכתר. וזהו 'יראת מלהביט כי רב לה', שכל המגיע למדריגת כתר ירא מלהביט שם, 'ואין קורא לה', שהכתר מרוב אי השגתו נקרא בשם 'אין' [ומה שאמר 'לה' בלשון נקבה, כידוע כי מלכות של מעלה נעשית כתר לתחתונים]. וזהו 'נמת עין לא תשורך', שעל הכתר אמרו בזהר (ח"ג כט.) דאיהו מכוסה ולא שליט עליה עינא, ובגין דא עין לא ראתה. נג. כפי שאמרו בזהר (ח"ג קיט. קנו.) זתגל יולדתך, דא אמו. ובביאור ריאז"מ ביאר שמה ששיבח דווקא את אמו של רשב"י יותר מאביו, כיון שעיקר הקדושה תלוי באם, עיי"ש. ובגמרא (מכות יז:) אמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תיליד,

ות
ות
מה
וב
ול
זיו
!
ור
יע
לה
ב
לה

שח
נת
זוד
ח"ג
אל
דה
לה)
י"ב
קנו:
יהו
בד'
תי.
זיה
ניה
מי
רא
ות
והר
(ג.)
רה
תה
בה

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

ואמרתם מה לחי
שבחי רבי שמעון בר יוחאי

מחבר הפיוט רבי יוסף חיים זיע"א בעל הבן איש חי, ראש חכמי
בבל^א. בפיוט עשרים ושנים בתים, ובראשיהם סדר א-ב. בכל בית ארבע
צלעות, שלוש הראשונות מתחרזות ביניהן, והאחרונה היא 'אדוננו בר
יוחאי'. משקל הפיוט: בכל צלע שבע תנועות^ב.

ואמרתם מה [-כן] נאה וראוי
לחי - לאיש חשוב, הוא רבי
שמעון בר יוחאי. ואמרתם מה
[-כן] נאה וראוי לחי - לאיש
חשוב, הוא רבי שמעון צדיקאי
[-הצדיק].

איש אלהים קדוש הוא, אשרי
עין ראתהו - אשרי מי שזכה
לראותו, מי שליבו לב חכם,
ישפיל פיהו - יעשה בהשכל
וילמד את תורתו, של אדוננו בר
יוחאי.

ברוך הוא מפי הקב"ה העליון,
קדוש

ואמרתם מה לחי. רבי שמעון
בר יוחאי:

ואמרתם מה לחי. רבי שמעון
צדיקאי:

איש אלהים קדוש הוא. אשרי
עין ראתהו. לב חכם ישפיל
פיהו. אדוננו בר

יוחאי:

ברוך הוא מפי עליון. קדוש

מקורות וצינונים

א. על פי המסופר שורר שיר זה לראשונה בהיותו על
קבר הרשב"י במירון, בל"ג בעומר תרכ"ט, בעת שביקר
בארץ ישראל ופקד את קברות הצדיקים שוכני עפרה.
ב. ומפני כן יש להגיה בכמה מקומות.
ג. על פי
ד. על פי משלי (טז כג).

א. על פי המסופר שורר שיר זה לראשונה בהיותו על
קבר הרשב"י במירון, בל"ג בעומר תרכ"ט, בעת שביקר
בארץ ישראל ופקד את קברות הצדיקים שוכני עפרה.

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

הוא עוד מהריון, היה מאור הגליל
העליון, אדוננו בר יוחאי.
גבור ואיש מלחמה בדת
התורה התמימה, מלא מדע
[דעת] וחקמה, אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

הוא עוד מהריון, היה מאור הגליל
העליון, אדוננו בר יוחאי.
גבור ואיש מלחמה בדת
התורה התמימה, מלא מדע
[דעת] וחקמה, אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

גבור ואיש מלחמה. בדת
תורה תמימה. מלא מדע
והכמה. אדוננו בר
יוחאי:
ואמרתם

גבור ואיש מלחמה. בדת
תורה תמימה. מלא מדע
והכמה. אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

ך רש כל תעלומות. בעז
ותעצומות. עלה מעלות
רמות. אדוננו בר
יוחאי:
ואמרתם

ך רש כל תעלומות. בעז
ותעצומות. עלה מעלות
רמות. אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

ה חבא בתוך מערה. מפני הגזרה. שם למד סתרי
תורה. אדוננו בר יוחאי:
ואמרתם

ה חבא בתוך מערה. מפני הגזרה.
שם למד סתרי תורה. אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

ו שם נברא מעין לו. וחרוב למאכלו. מה טוב חלקו
וחבלו. אדוננו בר יוחאי:
ואמרתם

ו שם נברא מעין לו. וחרוב למאכלו.
מה טוב חלקו ווחבלו. אדוננו בר יוחאי.
ואמרתם

מקורות וצינונים

ולאחר מכן נתעלה והיה גדול מרבי פנחס בן יאיר.
ובמערה למד תורת הנסתר, כמבואר בבית הבא.
ט. ראה שבת (שם) שפעם שיבח רבי יהודה את מעשי
הרומיים, בתקנם שווקים ומרחצאות וגשרים, ואילו רבי
שמעון בר יוחאי אמר שלא עשו זאת אלא לצורך עצמם,
ונודע הדבר למלכות וביקשו להורגו. מתחילה נחבא בבית
המדרש, ולאחר מכן חשש שמא יתגלה שם, ועל כן

ה. שם שוכנות צפת, מירון, פקיעין, ועוד. והיינו שהאיר
בתורתו את כל סביבתו. ו. על פי ישעיה (ג ב).
ז. בחגיגה (יד.) נדרש הפסוק הנ"ל בישעיה, גבור זה
בעל שמועות [ששמע הלכות פסוקות מרבותיו ושגורות
בפיו, רש"י] ואיש מלחמה זה שיודע לישא וליתן
במלחמתה של תורה. ח. ראה שבת (לג.) שקודם
היותו במערה היה חותנו רבי פנחס בן יאיר גדול ממנו,

גוי
פי
נה
ש
אי
רי
נה
ם,
בל
דר
ון,

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

זְכַר צְדִיק לְבִרְכָה, דִּין רִיכָא
וְבַר רִיכָא - זְהוּ מַלְךְ וּבֵן מַלְךְ י"א,
זְכָה רַבִּים י"ב וְזָכָה, אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי.

תְּדַשׁ כְּמָה הֶלְכוֹת, וְהֵם בְּמִשְׁנָה
עֲרוּכוֹת - כְּתוּבוֹת וּמְסוּדְרוֹת, זָה
הָאִישׁ הַמְּרַגֵּז מִמְּלָכוֹת י"ג, אֲדוֹנֵנוּ
בַר יוֹחָאי.

טַהַר אֶת הָעִיר טְבַרְיָה מְטוּמָא
מֵת שֶׁהִיָּתָה שָׁם, וְעָשָׂה אוֹתָהּ
נְקִיָּה [-טְהוּרָה] י"ד, הוֹדוּ לוֹ מְשֻׁמְיָא
- הַסְכִּימוּ עַל כֵּךְ מִן הַשָּׁמַיִם טו,
אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי.

יָדַע אֶת כָּל הַנְּסֻתוֹת, וְדַבְּרֵנוּ
הֵיוּ עוֹשִׂים פְּרוֹת ט"ז. בְּטַל כְּמָה
גְּזֵרוֹת שֶׁרָצוּ הַרוֹמִיִּים לַגְּזוֹר עַל
יִשְׂרָאֵל י"ח, אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי.

גְּזֵרוֹת. אֲדוֹנֵנוּ בַר
וְאִמְרַתֵּם

זְכַר צְדִיק לְבִרְכָה. דִּין רִיכָא
וְבַר רִיכָא. זְכָה רַבִּים וְזָכָה.
אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי:
וְאִמְרַתֵּם

חֵדֶשׁ כְּמָה הֶלְכוֹת. הֵם בְּמִשְׁנָה
עֲרוּכוֹת. זָה הַמְּרַגֵּז מִמְּלָכוֹת.
אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי:
וְאִמְרַתֵּם

טַהַר אֶת הָעִיר טְבַרְיָה. עָשָׂה
אוֹתָהּ נְקִיָּה. הוֹדוּ לוֹ מְשֻׁמְיָא.
אֲדוֹנֵנוּ בַר יוֹחָאי:
וְאִמְרַתֵּם

יָדַע כָּל הַנְּסֻתוֹת. דַּבְּרֵנוּ
עוֹשִׂים פְּרוֹת. בְּטַל כְּמָה
יוֹחָאי:
וְאִמְרַתֵּם

מקורות וציטוטים

המערה, ביקש רשב"י לתקן איזה דבר כיון שהתרחש לו נס [נוראה בן יהודע] (לבעל הבן איש חי מחבר הפיוט) בשבת שם, מה שכתב בביאור הדברים], ואמרו לו שבטבריה ישנו שוק שיש בו ספק טומאה ויש צער לכהנים להקיפו, ובדק היכן הוא המת על ידי שקיצץ תורמוסים והשליך על פני הקרקע, וצף המת בדרך נס, וציינו את אותו מקום וטיהרו את השאר. טו. אפשר שהכוונה למה שמסופר שם בבבלי ובירושלמי שאלו שלגלו על מעשיו אלו ופקפקו בהם נענשו קשות. טז. וכגון המסופר בשמו"ר (נב ג) ועוד, שמעשה היה באחד מתלמידי שישא למדינת הים ונתעשר, וקנאו בו התלמידים, והוציאו לבקעה ואמר לבקעה התמלאי זהבי והתמלאה [והוסיף] ואמר שכל הרוצה ליטול יטול, אלא שינכו משכרו לעולם הבא]. יז. כמבואר במעילה

נחבאו במערה הוא ובנו רבי אלעזר. י. על פי משלי (י ז), ופירש רש"י, המזכיר צדיק מברכו. ואפשר שכוונת הפייטן שעל כן יברכהו וישבחהו בשבחים דלהלן, דין ריכא וכו'. יא. על פי בבא בתרא (ד). [אפשר מפני שאף יוחאי אביו נחשב מן התנאים, ראה בן יהודע] (לבעל הבן איש חי מחבר הפיוט) בפסחים (מט.). יב. בתורתו, שלימד את תורת הנסתר, וכן במעשיו, כאמור להלן שטיהר את טבריה וכו'. יג. כנאמר בזוהר (ח"ג רצו): שכאשר הביאו את מיטתו של רבי שמעון למערת קבורתו, יצא קול ואמר זה האיש מרעיש הארץ מרגז ממלכות. וביאור הענין על פי סוד ראה בספר מדרש אליהו (דף צט.) [לאבי הבן איש חי מחבר הפיוט, הביאו בנו בספרו 'הלולא רבה']. יד. כאמור בשבת (לג:לד.) ובירושלמי שביעית (פ"ט ה"א) שכשיצאו הוא ובנו מן

הַ
בְּ
הַ?

הַ
כָּ
אֲ

לֹ
עַ
יָ

יָ
יָ

הַ
כָּ
יָ

יָ

יָ
וְ
לְ
הַ
מַ
יָ
יָ
הוּ
שָׁ
שָׁ
כֵּ

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

**כָּל יָמָיו אֲשֶׁר חָיָה. אֹת
הַקֶּשֶׁת לֹא נִהְיָה. כִּי הוּא
אֹת עוֹלָם הָיָה. אֲדוֹנָנוּ בְּרַ
יְוָחָאֵי:**
ואמרתם

**לְכָל יִשְׂרָאֵל הָאִיר. בְּסוֹד
תּוֹרַת הַבְּהִיר. כְּאוֹר הַחֲמָה
מִזְהָר. אֲדוֹנָנוּ בְּרַ
יְוָחָאֵי:**
ואמרתם

**מִקּוֹם בְּחַר בְּשָׁמַיָא. עִם הַנְּבִיא
אֲחִיָּה. זֶה מִבְּנֵי עֲלִיָּה. אֲדוֹנָנוּ
בְּרַ יְוָחָאֵי:**
ואמרתם

**נְחֻמְד מְאֹד לְמַעְלָה. זָכָה לְיָקָר וְגִדְלָה. פְּתָר עֲלִיוֹן לוֹ
נְגָלָה. אֲדוֹנָנוּ בְּרַ יְוָחָאֵי:**
ואמרתם

כָּל יָמָיו אֲשֶׁר חָיָה [-ח'י], אֹת
הַקֶּשֶׁת י"ח לֹא נִהְיָה - לֹא נִרְאָה
בְּשָׁמַיָא, כִּי הוּא אֹת עוֹלָם
הָיָה, אֲדוֹנָנוּ בְּרַ יְוָחָאֵי.

לְכָל יִשְׂרָאֵל הָאִיר, בְּסוֹד תּוֹרַת
הַבְּהִיר - בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָה הַבְּהִירִים,
כְּאוֹר הַחֲמָה מִזְהָר [-מ'איר],
אֲדוֹנָנוּ בְּרַ יְוָחָאֵי.

מִקּוֹם בְּחַר בְּשָׁמַיָא [-בשמים]
לְאַחַר מוֹתוֹ, לְהִיּוֹת בְּחֶלֶק אֶחָד
עִם הַנְּבִיא אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי, זֶה
[-הוא] מִבְּנֵי עֲלִיָּה, אֲדוֹנָנוּ בְּרַ
יְוָחָאֵי.

נְחֻמְד מְאֹד לְמַעְלָה - בְּעוֹלָם
הָעֲלִיוֹן, זָכָה לְיָקָר [-לכבוד] וְגִדְלָה,
פְּתָרֵי עֲלִיוֹן לוֹ נְגָלָה, אֲדוֹנָנוּ בְּרַ
יְוָחָאֵי.

מקורות וצינונים

נצרך דורו לקשת, על כן אמר שהוא עצמו היה אות
עולם. **כא.** כאמור בזוהר (ח"ג רפז:) שקודם מותו אמר
כי הראו לו מקומות של צדיקים, ולא היו נראים לו
מקומות אלו עד שבחר לו להיות עם אחיה השילוני.
כב. כפי שאמר בסוכה (מה:): ראיתי בני עליה והן מועטין,
אם אלף הן אני ובני מהן, אם מאה הן אני ובני מהן,
אם שנים הן אני ובני מהן. וראה בן יהודע [לבעל הבן
איש חי מחבר הפיוט] שכתב שלא התפאר בכך אלא
בכדי ללמד שזכה לכל זה בעבור עסקו בתורת הסוד
ושירצו השומעים לילך בדרכיו. **כג.** יש גורסים 'סתרי'.

(יז-יז:) שגורה המלכות על שמירת שבת, ברית מילה
ונדה, והלכו רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר ברבי יוסי
לבטל את הגזירה, ובטלוה על ידי נס. **יח.** הקשת
היא אות ברית לדורות עולם כי לא יהיה עוד מבול,
משום ברית שכרת הקב"ה עם נח, כאמור בבראשית (ט
יב-יז). **יט.** ראה בכתובות (עז:): שאמר רשב"י על רבי
יהושע בן לוי שאם נראתה הקשת בימיו אינו צדיק גמור,
שאם יש צדיק גמור בדור אין צריכים לאות [מפני
שהצדיק מגן עליהם מפני המבול] (על פי רש"י שם).
כ. ראה לעיל שהקשת היא אות ברית עולם, וכיון שלא

בא
יא,
אי.
נה
נה
גנו
נת
נה
יא
טו,
יו
נה
על
ר.
זם
לו
בת
ריה
נים
זים
את
ונה
על
גון
חוד
בו
לאי
זול,
ילה

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

ס יני סיני לו נקרא ארי שפחבורה. ממונו תצא תורה. אדוננו בר יוחאי.

עשה שבועים תקונים, והוא ספר תיקוני זוהר, והם יקרים מפנינים, בם תקן את העולמות העליונים, אדוננו בר יוחאי.

פתח את פיו בחכמה והוציא גילה אור תעלומה - סודות התורה, תקן זהרי חמה, אדוננו בר יוחאי.

צדיק יסוד העולם, גלה את המדרש הנעלם, יכול לפטר את כל העולם כולו מן הדין, אדוננו בר יוחאי.

קולו זמר עריצים, והכרית את הקוצים, והציל את

צדיק יסוד העולם. גלה מדרש הנעלם. יכול לפטר העולם. אדוננו בר יוחאי: ואמרתם

קולו זמר עריצים. והכרית את הקוצים. והציל

מקורות וצינונים

מחלקי הזוהר. לא. כאמור בסוכה (מה:), יואמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בר יוחאי, יכול אני לפטר את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה [בזכותי, אני סובל כל עוונותיהם ופטרן מן הדין, רש"י (דיה לפטור)], ואילמלי אלעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו, ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו. וראה ביאורו של בעל הבן איש חי [מחבר הפיוט] על מאמר זה, בספריו שני אליהו (א ז) ובן יהודע (סוכה שם). לב. על פי ישעיה (כה ה). ראה בזוהר (ח"ג רפד:) שקול הזמירות מכרית את

כד. ראה ענין זה בתקוני זוהר (תקון יא), ועיי' עוד כחו דרשב"י (דף ל. ודף ע:). כה. ראה בבבא מציעא (פד:) שרבי אלעזר ברבי שמעון נקרא ארי בן ארי. כו. על פי משלי (ג טו). כז. על פי משלי (לא טו). כח. אפשר שהכוונה לחיבור ספר הזוהר. כט. על פי משלי (י כה). ועיי' (יומא לח:) שאפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים, ודרשו כן מפסוק זה. וראה עוד חגיגה (יב:). ואודות זאת שרשב"י שייך ליסוד, ראה בניהו על תיקוני זוהר בראש הספר, שכתב כן על פי שער הגלגולים (הקדמה כו דף כו:), עיי"ש בזה. ל. אחד

הק

תב

נס

יפ

בל

ענ

בע

ה

העו

לבי

המ

יהו

הכו

איש

קלב

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

הַלְחוּצִים לִי, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי.

רָאָה פָּנָיו מְאִירִים, בְּעַת שְׁבִתוֹ עִם חֲבֵרִים, עַת גָּלָה לָהֶם סוּד [סודות] נִסְתָּרִים לִי, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי.

שְׁלוֹם רַב עַל מְשַׁכְּבוֹ, מֵה רַב יָפִיו וּמֵה גְדוֹל טוֹבוֹ, דּוֹבֵר אֲמַת בְּלָבְבָלְהָ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי.

תּוֹרָתוֹ מִגֵּן לָנוּ, הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. וַיְהִי רִצּוֹן שֶׁהוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי.

וּמֵה טוֹבוֹ. דּוֹבֵר אֲמַת בְּלָבְבוֹ. אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי.

וּמֵה טוֹבוֹ. דּוֹבֵר אֲמַת בְּלָבְבוֹ. אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

הִיא מְאִירַת עֵינֵינוּ. הוּא יְמַלִּיץ טוֹב בְּעַדְנוּ, אֲדוֹנָנוּ בַּר יוֹחָאי:

מקורות וציונים

כאור השמש וכו'. נוראה בסוד ישרים, לבעל הבן איש חי מחבר הפיוט (ח"ב סי' יד) מה שביאר בזה. ועוד אפשר שהכוונה לעת פטירתו, כאמור בזוהר (ח"ג רצו:). שאחר שגילה סודות גדולים לחברים, נסתלק מן העולם, והיו פניו מאירים, וראה שם עוד. לה. על פי תהלים (טו ב), שאינו מדבר אחד בפה ואחד בלב, אלא מה שהוא בלבבו הוא אמת, ואותו הוא אומר. רש"י ורד"ק.

העריצים הם המקטרגים. לג. ניש לציין שבפיוט אחר לבעל הבן איש חי מחבר פיוט זה, והוא לכבוד דוד המלך, ונקרא 'חיש נגילה ונשמחה', נמצא בית דומה, והוא הציל את הלחוצים כי קולו זימר עריצים, וגם הכרית את הקוצים, בזמר ושיר ושבחה' (אוצרות חיים אישים במקרא ובתלמוד, ח"ו עמ' תצ). לד. בזוהר (ח"ג קלב:). נאמר שאמר רשב"י שהוא רואה את פניו מאירות

רי
ה,
וא
ים
ית
יא
ית
נו
נת
נת
נו
נת
ום
ל
קה
אני
עד
יו,
רא
יום
יש
א)
ה).
את

ל"ג בעומר - מתוך זמירות שבת המבואר מתיבתא

דברי רבי עקיבא אלו הם משנה בסוף מסכת יומא (פה:). נהוג לשיר משנה זו ביום ל"ג בעומר*

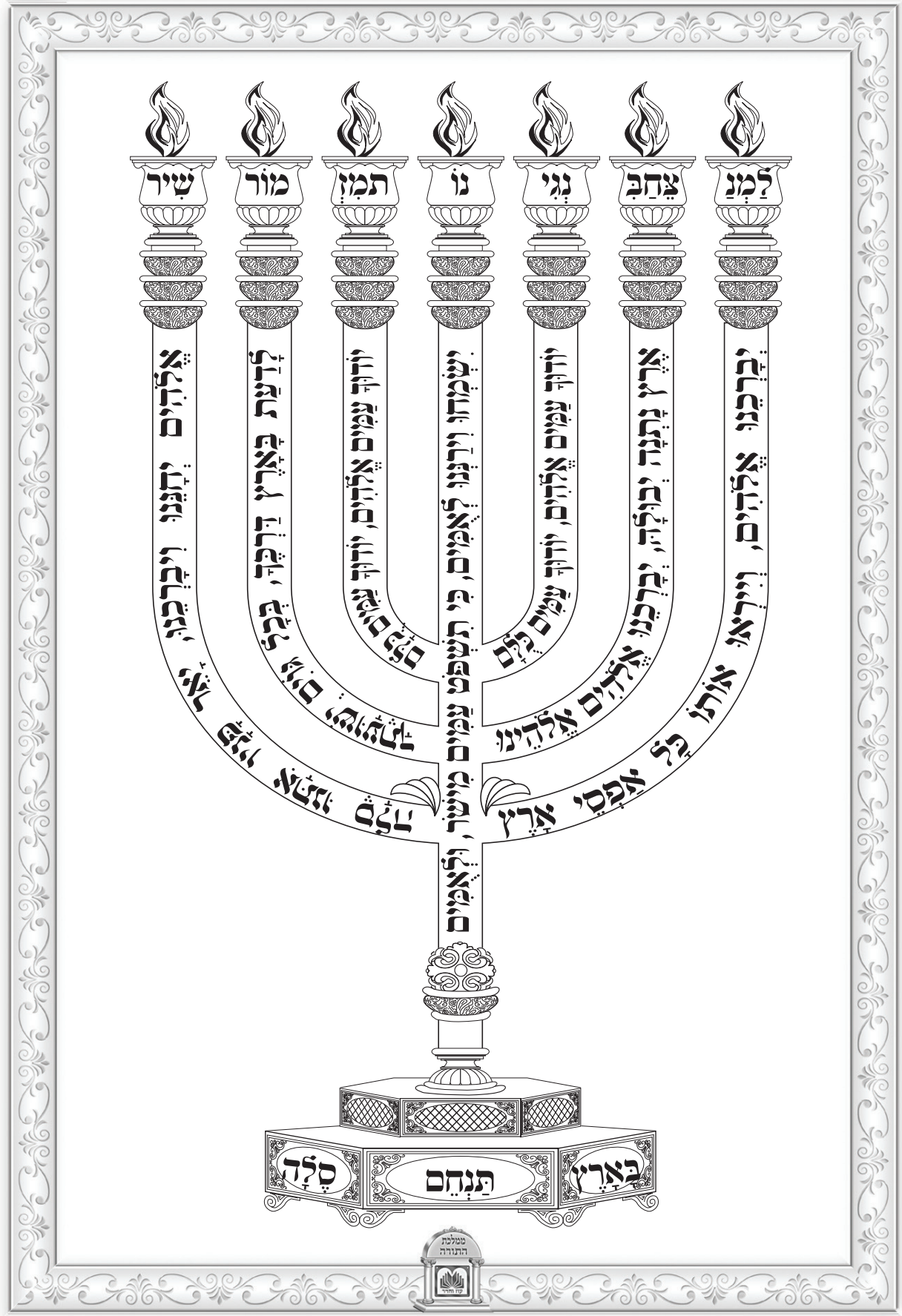
אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁרִיכֶם
יִשְׂרָאֵל, לְפָנַי מִי אַתֶּם מְטַהְרִין אֶת
עַצְמְכֶם מִחֲטָאִיכֶם, וּמִיב מְטֵהָר
אֶתְכֶם, אֲבִיכֶם שְׁבַשְׁמַיִם, לְפָנָיו
אַתֶּם מִיטְהָרִים וְהוּא הַמְטַהֲרֶכֶם.
שְׁנֵאמַר (יחזקאל לו כה) 'וְזַרְקָתִי
עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם', הֲרִי
שֶׁהַקֶּב"ה בַּעֲצֻמוֹ מִזֶּה עֲלֵיהֶם מִי
חֲטָאֵת לְטַהַרְסָד, וְאוֹמַר (ירמיה יז
ג) 'מִקּוֹה יִשְׂרָאֵל ה'', כְּלוֹמַר שֶׁהוּא
מִקּוֹה הַטְהָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
מֵה - כְּמוֹ שֶׁמִּקּוֹהֵי מְטַהֵר אֶת
הַטְּמֵאִים אֶף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁרִיכֶם
יִשְׂרָאֵל, לְפָנַי מִי אַתֶּם
מְטַהְרִין, וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, אֲבִיכֶם
שְׁבַשְׁמַיִם. שְׁנֵאמַר, וְזַרְקָתִי עֲלֵיכֶם
מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם. וְאוֹמַר,
מִקּוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוּה. מֵה מְקוֹה
מְטַהֵר אֶת הַטְּמֵאִים, אֶף הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל:

מקורות וציטוטים

משיב התנא לשאלה 'מי מטהר אתכם' נהיינו שהתנא השיב קודם לשאלה השניה בה סיים, שמבואר שהקב"ה זורק עליהם מים טהורים בעצמו. וראה עוד בהערה להלן. ה. יש גורסים 'המקוה'. 1. בתוספות יום טוב ביאר שבכך משיב התנא לשאלה 'לפני מי אתם מטהרים', העוסקת באדם הבא מעצמו להטהר, ומבואר בפסוק שהקב"ה הוא מקוה טהרה. נכלומר שהשב מעצמו באתערותא דלתתא דומה לטובל במקוה, שהוא עצמו עושה את הטבילה המטהרת, אמנם הקב"ה הוא המקוה המטהר, והשב על ידי אתערותא דלעילא דומה למי שמזים עליו מי חטאת לטהרו, שהמזזה עושה את הטהרה והמזזה אינו עושה דבר, וכן הקב"ה הוא העושה את הכלל.

א. אולי הוא לעורר זכותו של רבי עקיבא, כי יום זה הוא גם יום שמחתו, שפסקו בו תלמידיו מלמות, ושסמך תלמידיו הקדושים, וגם הוא רבו של רשב"י בעל ההילולא, ושמחת תלמידו שמחת רבו היא. משנת יוסף (ח"ב מאמר עו אות ז). ב. יש גורסים 'מי'. ג. בתוספות יום טוב ביומא (פ"ח מ"ט) ביאר את כפל הדברים, שהדרך הישרה היא שהאדם יבוא בעצמו להתקדש ולהטהר, והבא ליטהר מסייעין בידו ומטהרים אותו, וזהו 'לפני מי אתם מטהרין'. אמנם לפעמים יצר לב האדם רע עליו מאוד, ואז הקב"ה מעיר בו לשוב לפניו ולהטהר, לבל ידח ממנו נידח, וזהו 'מי מטהר אתכם'. וראה להלן בביאור תשובת התנא. ד. בתוספות יום טוב שם ביאר לפי דרכו, שבכך

שמיר מור תמוז נו נני צהב למנו

יתקנה יקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה
 יתקנה יתקנה יתקנה יתקנה

תורה מצוות עצרה

סדר תפלת הדרך

היוצא לדרך אפילו רק עד פרסה צריך להתפלל תפלת הדרך. אבל אם הוא צריך לילך רק פחות מפרסה מתפלל בלא חתימה. אבל אם הוא מקום סכנה אפילו בפחות מפרסה צריך להתפלל בחתימה. ותיכף כשיוצא מעיבורה של עיר צריך לאומרה ואם שכח, מתפלל כל זמן שהוא בדרך ובלבד שלא הגיע עדיין תוך פרסה הסמוכה לעירו או לעיר שרוצה ללון בה. ומשם ואילך יאמרנה בלא חתימה. ויש להסמיך תפלת הדרך לברכה אחרת כדי שתהא ברכה הסמוכה לחברתה. לכן כשיוצא לדרך בשחרית קודם התפלה (כשהוא בהכרח), יש לומר ברכת השחר על הדרך ולהסמיך תפלת הדרך לברכת השחר. וביום יאכל איזה פרי ויסמיך תפלת הדרך לברכת הפרי, או כשמטיל מים יסמוך אותה לברכת אשר יצר:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם, וְתַגִּיעֵנוּ לְמַחֲזוֹ הַפְּצֵנוּ לְחַיִּים וְלִשְׁמִיחָה וְלִשְׁלוֹם. (ואם דעתו לחזור מיד אומר וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם) וְתַצִּילֵנוּ מִכָּפַף כָּל אֹיֵב וְאֹרֵב וְלִסְטִים וְחַיּוֹת רָעוֹת בְּדַרְךְךָ וּמִכָּל מִינֵי פּוֹרְעָנִיּוֹת הַמְתַּרְגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לְעוֹלָם וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, וְתַתְּנֵנוּ לַחַן וְלַחֶסֶד וְלִרְחֻמִּים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ וְתַגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים וְתִשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בְּרוּךְ אַתָּה יי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

ואומר ג'פ' ויעקב הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי אלהים: ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא מחננים.

יכיון בתיבת רא"ם ר"ת רפאל אוריאל מיכאל. וגבריאל נכלל בשם אלהים מדת הגבורה:

אח"כ יאמר לי פעמים לישועתך. ו' פעמים ויהי נועם. י' פעמים וברכך. ה' פעמים המלאך הגואל. סימן לוי"ה:

ואומר ג'פ' וישעו ויהי חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב:

ואומר ג' פעמים פסוק המלאך הגואל:

ואומר ג'פ' לישועתך קויתי יי: ג'פ' הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי:

ויאמר ג' פעמים ברכת כהנים. וז' פעמים ויהי נועם. וכיון בפסוק כ"י מלאכ"י יצו"ה ל"ך ס"ת "יוהר" והוא שם מסוגל לשמירה:

ואומר אַתָּה סֵתֵר לִי מִצָּר תִּצְרְנֵי רְנִי פִלֵּט תִּסּוּבְּבֵנִי סֵלָה: בְּטַחוּ בֵּי עַדִּי עַד כִּי בִּינָה יי צוֹר עוֹלָמִים: יי עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יְבַרְךָ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם: יי צְבָאוֹת עֲמֻנוּ, מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֵלָה: יי צְבָאוֹת אֲשֶׁרֵי אָדָם בְּטַח בָּךְ: ג'פ' יי הוֹשִׁיעָה, הַמְּלֶכֶת יַעֲנֵנוּ בַּיּוֹם קָרְאֵנוּ: (ויכיון בר"ת יב"ק")

שיר למעלות, אשוא עיני אל ההרים, מאין יבא עזרי: עזרי מעם יי עושה שמים וארץ. אל יתן למוט רגלך, אל יגום שמך: הנה לא יגום ולא יישן, שומר ישראל: יי שמך, יי צלך על יד מינך: יומם השמש לא יכבה, וירח בלילה: יי שמך מכל רע, ישמר את נפשך: יי ישמר צאתך ובואך, מעתה ועד עולם:

ואומר מגדל עז שם יי בו רויץ צדיק ונשגב: בשם יי אלהי ישראל. מימיני מיכאל, ומשמאלו גבריאל, ומלפני אוריאל, ומאחורי רפאל, ועל ראשי שכינת אל: וילך לדרך שלום

